

נאמר של נייר

יצירותיו של יוצר נשכח ★ התגלמותה של ריקנות

ביקורתית ★ ינקי מקונטיקאט בחצר המלך ארתור ★ נובל

1983 ★ שיעור ותרגיל עם פרופסור זנדבנק ★ אישי הארץ הזאת

מקור

זרחי

ישראל זרחי (1947-1909) הוא סופר נשכח ופירות העיברית. למרות שנכמה מיצירותיו אמתעלה מעל לסופרים רבים בני דורו. זרחי, חיבר כ-15 סיפורי פרוזה, שביניהם הנפט זורם וס התיכון; נחלת אבות כפרהשילוח וחרים. כמו נשתכח מלוחות הנצח של הסיפורת העברית.

באחרונה ראהאור קובץ צנום של כמה

סופר זרחי נכס יתרבות נשכח

סיפורי ישראל זרחי, תחת הכותרת ילקוט זיפורים. קובץ זה, שפורסם בהוצאת יחזיון שיתוף עם אגודתהסופרים, מציג אך מעט וכוחו הספרותי של סופר מוכשר זה. שמת בגיל עיר יחסית.

סיפורי של זרחי יונקים מן המציאות וארצישראלית של שנות השלושים והארבעים. קובץ זה כוללת סדרת סיפורים, המתארת את רשלים באותה התקופה. ראשון הסיפורים יסודי ירושלים הוא בבחינת מופי לעיר העתיקה. יומי המנטר הכרטי. מעלות השחר הומה רדגשת הכניסה בשער יפו. גבעות סגולות של זליל מתרסקות על אבני החומות. ערימות נאנים נוטפות דבש ובמאות ארגזים סורחת

זרחי משוטט כסיפורו בחוצות העיר העתיקה מתארה ככלים ספרותיים מן המעלה הראשונה. הוא ממין את חיי היהודים ברובע, את הנופים ואת המנים תחת נושאים וכותרות. סיפור זה ועד על בקיאות רבה ברקע למרכיבי השונים של העיר העתיקה, ועל מיומנות ספרותית מן המעלה הראשונה. הוא מסיים אותו בקביעה אך שער הרחמים סתום פתום...

כסיפור הבא, שגם תוכנו לקוח מהווי היהודים ברובע היהודי, שימשון משוק הבשמים, עוסק רחי בבניית פרופיל מאפיין של אחד מתושבי רובע. על כל המקיף אותו. כרגישותו הוא מביא לקרא מניחות שוקהכשמים הישן של העיר העתיקה. שבמרכזו אותו-שימשון גלוחהמחלפות על: גאווה עצמית חסרת גבול.

בריחיים של רוח משרטט זרחי דמותה של גושה החיה בעולמם של טותניהקמה בירושלים. הוא מתאר את חייה דרך הטרנדיות העוברות עליה כשבין השאר בעלה מעגן אותה. ועד לריכישת מתחנתקמה בעזרת סוסים כחושים. אמצעות סיפורת מאפיין זרחי תקופה של כמה נצטרות שנים. בתיאורים בהירים ומרתקים. הסיפור על שום מה הוא סיפוריהאבה רושלימי המסופר בגוףראשון, כאשר הרקע הוא

ישראל זרחי - ילקוט סיפורים; ערך הקדים אבינועם ורשא; הוצאת יחזיון שיתוף עם אגודתהסופרים; 158 עמ' כריכה קלה.

ביתקפה ירושלמי קטן, מבתיהקפה שאינם עוד. המספר, המכודר בסביבתו. יוצר קשר מיקרי עם אשה באותו ביתקפה. האשה מספרת לו כי התגרשה מבעלה ומשיכה, לתדהמתו, ומספרת את סיפור האהבה ופרידתה מבעלה. הסיפור משופע בריגשה אירונית, שאינה מגיעה למימוש, אך מבטאת בכישרון רב.

בסמבטיון מתאר זרחי שוב את סימטאות ירושלים. באמצעות ר' משה יהושע שהיה תלמידהכסם בעירו שבגולה, ועלה ירושלים של הסיפור משרטט את הפער שבין ירושלים של זהב שהיתה בחיותיו ובין המציאות האפורה, המדכאת והיומיומית. באמצעות סיפור זה ממשיך ומתאר זרחי פרקים מחיי יהודי העיר העתיקה, דרך כרונולוגיה היסטורית קפדנית. ר' משה יהושע, הממיר את חונו בשליחות למען עניי וניזוקי העיר העתיקה, הוא האבטיפוס של היהודי המאמיןדהתי, יהודי אופטימי, והופך משולח (שליחהמבית - בלשו ימינו), ומסיים את חייו בבירוד מוחלט ובמוות בחדר גניזה. ילקוט סיפורים של ישראל זרחי, הוא בבחינת נכסצאןכרזל של הספרות העברית, שאו לו להיקרא בידי רבים. גם מחירו המזל עשוי לעודד רבים לרכוש סיפורן מעולה זה, פרי עטו של סופר שנשכח לאכצדק.

תרגום

טוויין בשנינותו

שלוש פעמים קראתי, בתרגום לעברית, את סיפורו של מארק טוויין ינקי מקונטיקאט בחצר המלך ארתור. בפעם הראשונה קראתי את גירסתו של יענייה לווין יאנקי בחצר המלך ארתור. בפעם השניה את גירסת י. אחיטוב. שתי גירסות אלה לא קסמו לי, כך שנוקקתי למקור. באחרונה ראהאור, בתרגום מעולה לי-

לקסיקון

1799-1948

בימים אלה ראה אור במהדורה מהדורת לקסיקון האישים של ארץ ישראל 1799-1948. והוא בבחינת נכס לכל בית. אומנם סררים בלקסיקון זה אישים, וייתכן שמצויים בו אישים שאינם כל-כך אישים. אך כסךהכל טרחו עורכי הלקסיקון ועשו מלאכתם נאמנה. לקסיקון זה מעלותו רבות, אך מתעלה עליהן מעלה אחת - הוא אינו מבריל כן יהודים יעדיים, ומביא את אישיה הערביים של ארץ ישראל, בסדר האלף-ביתי בצידוף התעתיק הערבי שלהם.

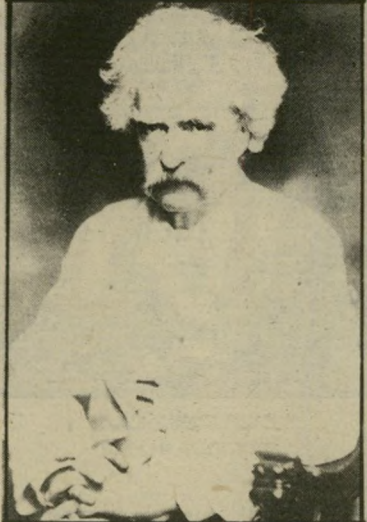
עורכי הלקסיקון יעקוב שביט, יעקוב גולדשטיין ורחים באר, הקפידו על לשון לקסיקוגרפית סרת שומרמילולי. מאשון הערכים (אבו ג'אבר, הסן) ועד לאחרון בהם (תישבי, נחום). מובא סיפור ארץ ישראל במהלך כמעט 150 שנה. לקסיקון זה הוא נכס לכל מי שסיפור תולדות ארץ ישראל בימינו יקר לו.

לקסיקון האישים של ארץ ישראל, 1948-1799; עורכים: יעקוב שביט, יעקוב גולדשטיין ורחים באר; הוצאת עס-ענד; 520 עמ' (תבנית אלבומית - כריכה קשה).

עיברית, הספר יאנקי מקונטיקאט בחצר המלך ארתור והנהא מן הקריאה בו היתה שונה מאשר בכל תרגום לעברית, שקראתי באחרונה. תרגומו של גרעין טורי, הוא הרפתקה מהנה, המומלצת לכל שוחר ספרות טובה, הנהנה מיצירותיו של מארק טוויין. ספר זה הוא מהתלה צינית על כל המוסדות והמיסודים האפשריים. על המלכות, על הכנסייה, על המעמדות העליונים, על הבורות ועל הרשע.

כבר נכבוא מבשר טוויין, בלשונו הפשוטה והישירה: השאלה אם המלכים שולטים בתוקף זכות אלוהית לא באה על פיתרונה בספר זה. הסתבר שהיא נכובה מדי... יאנקי מקונטיקאט בחצר המלך ארתור הוא מהתלה אמריקאית קפדנית, על אחד מהמיתוסים הפולקלוריים החשובים ביותר של אנגליה. סיפור של קפיצת הדרך והומן של אותו יאנקי, ממחצית המאה ה-19, אל המאה השישית באנגליה, אל קאמלוט, אל המלך ארתור ואביריו.

מארק טוויין מעמת את הידע והטכנולוגיות של מחצית המאה ה-19 עם אורחיהיים של

סופר טוויין חיצים לעולם החדש

המאה השישית, כאשר היאנקי, הופך את המידע שברשותו למחולל ניסים. המובאים כלשון קלה, אשר לעיתים עשויה לבקע את הבטן כצחוק פרוץ. היאנקי מתייצב לסידרת מאבקים, מול הקוסם הנודע מארלילין, ומכה בו שוב ושוב. עד מהרה הופך היאנקי מקורבו של המלך ארתור, המייצר בחשאי כמה קילוגרמים של חומרנפץ, כולאייברקים ומערכת טלפנית ובאמצעותם הוא מבסס את מעמדו. היאנקי שואף לקדם את בני המאה השישית אל המאה ה-20. הוא מתכנן ייסודו של עיתון, פתיחת מישרד פטנטים ורשת בתיספר. הוא אוסף אנשים בממלכה, המשמשים אותו במפעלו, עד שהמלך ארתור משגר אותו, כמינהג הזמן והמקום, לחפש אחר הרפתקות: כדי שאינה לי שם ותהילה...

אלא שהיאנקי אינו יוצא למסעו קודם שסיים תשתית למיפעלי פלדה, כדי לקדם את אנגליה. בין השאר, הוא מייסד גירסה מקומית לווסט פוינט האמריקאי, אקרמיה ימת, ומערכת טלפונים תת קרקעית: כי חששנו מהצבת עמודים. אלה היו עלולים לעודר שאלות הדיישות. רבות מדי. די היה בכבלי קרקע... כאשר נאלץ היאנקי להיכנס לתוך שריון

מארק טוויין - יאנקי מקונטיקאט בחצר המלך ארתור; עיברית: גרעין טורי; הוצאת כתר; 282 עמ' (כריכה רכה).

האבירים שנמסר לו. הוא מתיישר ייסורי תופת למרות זאת הוא יוצא אל רכבו, והופך עד מהרה בעליהם של אבירים אחרים, שאותם הוא מכניע, על אחר ממעילי העוברים בדרך המלך הוא מגלה פירסומת למיפעל סבונים שהקים בעיר המלוכה: כל אימת ששליחי הבניעו אביר משוטט בדרך, היו רחצים אותו; וכשהתאוששו, השביעוהו לקחת לו לוחמדיעות ילצאת להפיץ סבון ותרבות עד אחרית ימיו...

כך עובר היאנקי את הממלכה לאורכה ולרוחבה, מגיע עיקבות עולירגל אל מעייך קדוש, שבו הוא עושה פלאים נדירים ואף מגלה ליד המעיין טלפון ציבורי, שאנשיו התקינו שם. או יוצא היאנקי לדרך ההרפתקות עם המלך, הלוכש בכיגדי אביון, כאשר עולם ומלואו נראים לעיתים מגוחכים ולעיתים מרגשים - כל אלה כתובים בעטו הנדירה והשנונה של מארק טוויין, כאשר חיצו העיקריים מופננים לעבר עולמנו הטכנולוגי והמודרני. ספר מומלץ ביותר לקריאה, גם בשל תרגומו המעולה של גרעין טורי.

ביקורת

אטימות אקדמית

חלק ניכר מהטפילים הביקורתיים הניזונים מדמם של יוצרים בתרבות הישראלית, ממומנים כירי הציבור הרחב במשכורת אקדמית + שנת' שכתון. אחד מהבולטים בטפילי הביקורת, הוא

משורר זק הגיע הזמן לשיר הנכון

פרופסור שימעון זנדבנק, שאף ניסה בעבר את כוחות כתיבה, ופירסם ספר בוסר תחת הכותרת מישהו אחר. המאפיין העיקרי של טפילי הביקורת, הוא כשאפה להדריך את המשוררים ואת הסופרים בנתיבי כתיבתם. קרי: שיכתבו המשוררים והסופרים בהתאם לאותם נתיבי תיסכול וכתיבה, שטפילי הביקורת כשלו בהם.

באחרונה ראה אור ספר ביקורות מכונסות של פרופסור שימעון זנדבנק תחת הכותרת השיר * שימעון זנדבנק - מישהו אחר; הוצאת עס עובד; 149 עמ' (כריכה רכה).